

PASCHALIS II

PONTIFEX ROMANUS

NOTITIA EX BULLARIO.

(Tom. II, pag. 144)

Paschalis II, natione Tuscus, patria Bledonus, antea Rainerius seu Ragingerius, monachus Cluniacensis et abbas monasterii Sanctorum Laurentii et Stephani extra muros, presbyter cardinalis tituli S. Clementis, electus est in Romanum pontificem die 13 Augusti 1099 ac postridie hujus diei consecratus. Sedit in pontificatu annos VIII, menses V, dies VII (1), imperantibus in Oriente Alexio Comneno, in Occidente duobus Henricis III et IV. Obiit die 21 (2) Januarii, anno Domini 1118, et sepultus est in patriarchio Lateranensi. Vacavit sedes dies III (3).

Schisma vicesimum quartum in Ecclesia triplex.

Primo, vel altero a Paschalis PP. electione anno, Guibertus antipapa, quem Clementem tertium appellatum diximus, de loco ad locum fugiens, tandem infelix cum fuga diem clausit extremum. At non proinde restituta Ecclesie tranquillitas. Henrici enim (III) opera (ait Baronius) tres post Guibertum sunt subrogati sibi invicem succedentes pseudopontifices, Albertus, Theodoricus et Maginulphus, arescentibus suo ipsorum ortu maledictionis palmitibus infelicibus.

Post mortem Guiberti duo statim deliguntur papæ (ait Pandulphus Pisanus) alter post alterum et unus quidem eodem, alter vero post electionis sue diem a fidelibus captus, qui Albertus vocabatur, apud S. Laurentium retrudi; et qui Theodoricus, apud S. Trinitatem in Cava eremiticam vitam addiscere, Patrum judicio adjudicatus sunt. Eligitur et tertius Maginulphus nomine (qui archipresbyter antea fuerat, et Silvestri IV. romen accepit). Hic quia necromantiæ fabulis simplicem populum, illos maxime, qui conscientia scelerum, vel ambitu futuri successus ad eum refugium fecerant, allicuerat, gravem in Ecclesiam calcem impressit. Sed dum auguriis fisus, pontificium adipisci nititur, quod ex diabolo dari non potuit, divinis destitutus auxiliis merito amisit; et sacerdotium quod sine Deo arripuit, tenere non licuit misero: amisit et urbem, ut exsul gravi inopia miserisque afflictus (corrosa ut aiunt, lingua) vitam cum crimine finiret.

(1) Sic legitur in quarto ex Critic. Baron. præfixis catalogis, in sexto legitur dies IX, inclusis extremis, in septimo dies VIII, inclusa obitus die; in octavo menses VI, scriptoris incuria, dies VII.

(2) Baronius Paschalis PP. obitum refert ad diem 18 mensis hujus, ejusque pontificatus dies IV tantum addit supra annos XVIII, mens. V, Pandulphi

Pisani innixus auctoritate, qui Paschalem *carnis debitum* solvisse scribit XV Kalendas Februarii: sed cum auctore Pandulpho eodem sedes vacaverit *diebus tribus*, Gelasius vero successor electus fuerit die 25 Januarii, prout ostendemus, legendum videtur XII Kalendas Februarii.

(3) Prout habet octavus ex laudatis Catalogis.

NOTITIA EX CONCILIIIS.

(Mansi tom. XX, pag. 977.)

Paschalis in Tuscia, patre Crescentio et matre Alsatia natus, antea Rainerius appellatus, ex abbate monasterii Sanctorum Stephani et Laurentii, consilio et hortatu prædecessoris sui Urbani, communi

PATROL. CLXIII.

totius cleri populique applausu, inuitus pontificatum adeptus est anno Domini 1099, ipsis Idibus Augusti, Henrico quarto et quinto imperatoribus. Sedit, prout alicui religioso in schedula, partim pura partim scabrosa, auctore Dodechino, revelatum erat, annos octodecim, menses quinque et dies novem. Sub Hugone abbate Cluniacensis monasterii vitam monasticam excoluit, et a Gregorio VII cardinalis presbyter tituli Sancti Clementis creatus fuit. Initio pontificatus, obiit Romæ in arce Sancti Angeli Guibertus antipapa, Clemens tertius nominatus, qui per annos viginti et unum perniciosissimo schismate Ecclesiam sub tribus pontificibus antecessoribus inquietarat. Sepultus est Ravennæ, ubi post quinque annos cadaver illius exhumatum, in cineres reductum fuit auctoritate concilii Moguntini, quo decretum fuerat ut episcopi, Henricianæ hæreseos propugnatores, sedibus suis deponerentur, si viverent; sepulcris extraherentur et concremarentur, si mortui essent. Defuncto pseudopontifice Clemente tertio contra Paschalem a schismaticis cardinalibus brevi tempore tres antipapæ et pseudopontifices, Albertus Atellanus, Theodoricus Romanus, et Silvester quartus, sedi apostolicæ successive obtruduntur. Primum, dum ad Urbem vexandam incaute accederet, milites Paschalis interceperunt, et post quatuor menses sedis suæ, pontificatu abdicatum, in monasterium Sancti Laurentii relegarunt. Secundus per Campaniam incautius vagans a præsidio pontificio captus, schisma Guibertinum abjuravit, ingressusque monasterium Sanctæ Trinitatis, vitam ibidem solitariam peregit, dum sedem apostolicam tribus mensibus violenter et tyrannice invasisset. Tertium omnibus bonis exutum, ideoque magno animi dolore languentem, citissime sustulit e medio Deus optimus, atque ita dein sanctam Ecclesiam diuturno schismate turbatam pace et concordia donavit. Philippum Francorum regem, pellicem subintroductam dimittere nolentem, concilii Pictaviensis decreto excommunicari mandavit, eoque modo ad pœnitentiam eundem absolutionemque petendam induxit. Ecclesiarum investituras a regibus diversorum regnorum in Anglia, Francia et Germania usurpatas, per sanctum Anselmum, tricennali exsilio propterea relegatum, Ivonem aliosque strenuos ecclesiasticæ libertatis et immunitatis defensores, et contra utrumque Henricum IV et V patrem et filium sacrilegii hæredem, usque ad sui incarcerationem acerrime propugnavit. Nam Henricum imperatorem tertium, et quartum ejus nominis Germaniæ regem patrem, propter Simoniacam labefa aliaque crimina, de quibus infra in concilio Lateranensi, excommunicavit, regni et imperii insignibus et ornamentis privavit. Subrogatus est patri communi procerum consensu filius Henricus, ejus nominis rex Germaniæ quintus, Romano pontifici et Ecclesiæ Dei æque infestus. Nam cum justo Dei judicio patrem excommunica-

tum apud Bingham cepisset, in carcerem detrusisset, et ad resignandum imperium omniaque ejusdem ornamenta eundem induxisset, atque inde Colonia Coloniamque obsessa Leodium, ubi post scriptas litteras de injuria sibi illata, et appellationem ad sedem apostolicam interpositam, repentina morte obiit, fugasset, ac denique hortatu papæ, defuncti et excommunicati cadaver exhumatum quinque annis insepultum reliquisset, anno Domini 1110, Romam petiit, tum ut a Paschali imperatoriam coronam more majorum acciperet, tum etiam ut jura sua, quæ in concilio Tracensi imminuta conquerebatur, vindicaret. Cumque Sutrium pervenisset (inquit Joannes Tusculanus hujus temporis episcopus in epistola ad Richardum Albanum pontificem, quæ exstat apud Papirium Massonum) legatos quosdam Romam direxit, qui jurejurando firmaverunt domni papæ Paschalis legatos secure ducere, ac reducere et regem ipsum sacramento firmare, omnem Ecclesiarum investituram penitus abdicare, obsides etiam dare, ne ad hoc flagitium iterum rediret, et res ecclesiasticas et regalia ac beati Petri patrimonia libera et quiete omnino dimittere, obsides etiam dare pro securitate, cum ad coronandum eum ad Beati Petri basilicam exiret. Postea ex parte ecclesiæ a laicis viris firmatum est, si ista quæ promissa sunt jam dictus rex observaret, quod dominus noster cum benigne susciperet, et ei diadema regni imponeret, et coronatus, si vellet, urbem intraret. Pro transitu etiam pontis obsides accepit, pro quibus sacramentum exhibuit, quod in ipso die Dominico, si pontem transiret, eos in liberam nostrorum restitueret potestatem. His igitur omnibus sacramentis ex parte peractis, et obsidibus datis, cum ad coronandum eum ad ecclesiam Beati Petri papa exiret, postpositis sacramentis et obsidibus, eum in ipsa ecclesia cum episcopis et cardinalibus et multis Romanis violenter cepit, et in captione artissima detinuit. Romani vero post alteram diem collecti, in hostes Ecclesiæ impetum facientes, de porticu fugere compulerunt, interfectis multis de suis, et perditis equis, tentoriis, pecuniis et infinita suppellectile. Post hæc omnes unanimes contra eum juraverunt uno animo, una voluntate pugnare. Recentiores scribunt, nescio quo auctore, tum demum perfidiam illam imperatorem peregissee, quando pontifex electionem eorum episcoporum, quos ante imperator elegerat, rogatus confirmare nollet. Abbati Urspergensis ejusque sectatoribus scriptoribus quanta fides in his enarrandis adhiberi debeat, supra enarravi. Papa aliquandiu capto, induit Viterbiensis, et detento, imperator a civibus revocatur, et episcoporum investituras, id est annulum et baculum, a papa recipiens, ipsum papam et cives Romanos muneribus reconciliare curavit, et a papa coronatus, favorem et nomen imperiale sortitur anno ab Incarnatione Domini millesimo centesimo undecimo, anno vero regni

ejus, ex quo pater regalia sibi resignavera., sexto Sigebertus fautor schismaticorum imperatorum addit quod in celebratione missæ pontifex imperatori ad pacem confirmandam corpus Domini tradiderit, elque ista dixerit: « Domine imperator, hoc corpus Domini natum ex Maria virgine, passum in cruce pro nobis, (sicut sancta et apostolica tenet Ecclesia) damus tibi in confirmationem veræ pacis inter me et te. » *Hæc Sigebertus.*

His ita transactis imperator voti compos factus rediit in Germaniam; Paschalis vero synodo episcoporum postea apud Lateranum celebrata, privilegium de investituris conferendis supra recensitum, ab imperatore minis et terroribus extor-

tum, tanquam privilegium verba Godefridi Viterbiensis sunt) improbativ. Epistola, quam ex synodo transmisit ad imperatorem Paschalis, exstat apud Dodechinum in appendice Mariani Scoti, eamque infra cusam cum pluribus hac de re aliis invenies. Super impedimento consanguinitatis in matrimonio quod contractum est inter Boleslaum Poloniæ ducem et filiam Russiæ regis, nomine Sbilavam, in quarto consanguinitatis gradu eidem conjunctam dispensavit.

Obiit Paschalis papa anno Domini 1118, xv Kalendarum Februarii, cum sedisset annos xviii, menses quinque, et dies quatuor; sepultus est in basilica Lateranensi.

VITA PASCHALIS II PAPÆ

AUCTORE PETRO PISANO.

(BOLLAND., in Prodyico ad Acta Sanctorum Maii, pag. 314.)

MONITUM.

Hermani Contracti continuator, finiens cum primo hujus pontificis anno, præcedenti quo creatus est, sic scribit: « Romæ venerabilis papa Urbanus, hujus nominis secundus, postquam sedem Romanam xi annos, menses v gubernavit, post multas tribulationes, tandem iv Kal. Augusti de hac luce migravit. Post cujus obitum dominus Paschalis, qui et Regingerus, in ordine clxii papa, ordinatur; et hoc ex divina revelatione factum ubique divulgatur. Ordinatus est autem a clero et populo, post decessum sui prædecessoris die 16 et Nativitatem Domini Romæ cum magna pace celebravit. » Dicitur autem hic pontifex *provinciæ Flaminie*, quatenus Tuscia Suburbicaria, in qua procul dubio Bleda est, antiquis *Blera*, xxiv P. M. Roma distans, ad sinistram viæ Flaminie jacet. Historiam ejus, quamvis prolixam, ut a cœvo auctore P. scripta exstat in ms. nostro legere placeat. Ordericus Vitalis ait « quod de Valle Brutiorum monachus fuit. » fuisse monachum, mox constabit ex Vita: Brutios, vetustum Calabriæ populum novi; Vallem Brutiorum in Tuscia nullam hactenus reperi: monasterium esse, clarius idem indicat cum ait lib. x: « Defuncto Urbano papa Reinerius, Vallis Brutiorum monachus in Paschalem papam electus est, et die 16 a transitu prædecessoris », id est a die 29 Julii, « canonicè consecratus est, » quod cum dictis et dicendis optime congruit, eademque postea in progressu ejusdem libri ante medium idem Vitalis confirmat.

Auctorem Vitæ, cujus nomen initiali duntaxat litteræ P. scriptum invenimus, *Petrum* vocat Baronius: et est verisimile fuisse *Petrum Pisanum*, quem Ciacconius appellat *papæ scriptorem*: pro cujus reconciliatione eo quod Anacleto antipapæ contra Innocentium papam adhæserit schismaticus, laborandum S. Bernardo fuit. Hic Pisanus, uti dixi, de Pisanorum gestis scribere proposuerit, postea quidem presbyter, tunc autem cardinalis diaconus; cum forte nequum clericus esset Pandulfus, a cujus stylo, multum alias differente, habebimus duorum sequentium pontificum Vitas. Differt autem in hoc etiam a jam memorato Petro Pisano (cum quo alioqui habet initialem nominis litteram P. communem) etiam patria, siquidem hanc eandem vero similitèr habuit cum suo avunculo Hugone de Alatro.

Quod bullas hujus pontificis attinet, Doubletus in Historia Sandionysiana, pag. 475, primum Paschalem fuisse ait, qui plumbeis bullis, solo pontificis nomine antea notari solitis in parte adversa imprimi fecerit SS. Petri et Pauli capita, cum media inter utrumque cruce, sicut originaliter videre est apud Mabillonem pag. 447. Quod tamen non statim secuti sunt posteri, cum Dominicus Raynaldus, bibliothecæ Vaticanæ custos, apud Cangium in Glossario, similia curiose scrutatus, neget se taliter signatas bullas antiquiores vidisse Adriano IV, qui primum anno 1154 sedere cœpit. Cur vero in iisdem bullis imago Petri sinistram, Pauli dextram partem occupet, pluribus disserit Leo Allatius lib. 1 De consensu utriusque Ecclesiæ, cap. 6.

INCIPIT VITA.

1. Hic puer monachus factus [Cluniaci], philosophantium artibus eruditus, pro monasterii sui causis agendis, ab abbate sibi injunctis, vicessimo sætatis anno Romam venit. Quem et monastici ordinis sui gravitas, et morum honestas, et solertis ingenii circa commissum prudentia, domino Grego-